

מסלול לימודים בארכיאולוגיה

(סימן מחשב 135)

מטרת הלימודים

הארכיאולוגיה עוסקת בחקר השרידים שנוצרו בידי האדם בימי קדם. מטרת לימודי הארכיאולוגיה להקנות לתלמידים ידע מקיף בשיטות הדיסציפלינה, הבנה כללית בהתפתחות הציוויליזציות בעולם ובמזרח הקרוב בכלל ובארץ ישראל ושכנותיה בפרט, ולהכשירם לעבודה ארכיאולוגית בשדה, במוזיאונים ובמחקר מדעי. באופן טבעי באוניברסיטת בן-גוריון בנגב מושם דגש על המחקר של מדבריות הנגב וסיני.

לימודי הארכיאולוגיה כוללים את המדורים הבאים:

- א. ארכיאולוגיה פרהיסטורית ואנתרופולוגית
- ב. ארכיאולוגיה של ארץ ישראל ושכנותיה בתקופת המקרא
- ג. ארכיאולוגיה קלאסית-הלניסטית-רומית-ביזנטית.

מבנה הלימודים

- תכנית דו-מחלקתית
- תכנית מחלקה ראשית
- חטיבת לימודים מורחבת

תכנית הלימודים – דו-מחלקתי (54 נק"ז)

שנה א'

קורסי חובה

מס' הקורס	שם הקורס	שעות	שעות תרגול	סה"כ שעות	סה"כ נקודות	סמסטר
135-1-1751	קריאה מודרכת	2		2	2	א'
135-1-3181	שיטות מדעיות בארכיאולוגיה	2		2	2	
135-1-1011	מוצא האדם וראשית התרבות האנושית	2		2	2	א

135-1-1021	מבוא לפרהיסטוריה של א"י	2		2	ב'
135-1-2051	מבוא לארכיאולוגיה וארכיטקטורה קלאסית	2		2	א'
135-1-0054	מבוא לארכיאולוגיה וארכיטקטורה קלאסית של ארץ ישראל	2		2	ב'
135-1-1401	מבוא לארכיאולוגיה של א"י וסוריה (1)	2		2	א'
135-1-1411	מבוא לארכיאולוגיה של א"י וסוריה (2)	2		2	ב'
135-1-1361	טכנולוגיה וטיפולוגיה של כלי צור	2		2	ב'

1) מבוא לארכיאולוגיה של א"י וסוריה מהתקופה הכלק' ועד לסוף תקופת הברונזה התיכונה 135-1-1401

2) מבוא לארכיאולוגיה של א"י וסוריה בתקופת הברונזה המאוחרת והברזל 135-1-1411

סה"כ קורסים נדרשים בשנה א': 16 נק"ז

תנאי מעבר:

1. סיום קורסי המבואות בציון 65 לפחות.
2. קריאה מודרכת בארכיאולוגיה בציון 65 לפחות.
3. בנוסף לכך, על הסטודנט לעמוד בממוצע של לפחות 65 בכל הקורסים.

שנה ב'

מס' הקורס	שם הקורס	שעות	שעות תרגול	סה"כ שעות	סה"כ נקודות	סמסטר
135-1-3771	קרמיקה קלאסית	2	-	2	2	א'
135-1-1071	קרמיקה קדומה מתקופת הברונזה התיכונה	2	-	2	2	א'
135-1-3181	*שיטות מדעיות בארכיאולוגיה	2	-	2	2	

* יש ללמוד את הקורס בשנה בה יילמד.

סטודנט מחויב ללמוד שיעורי חלק א' בכלי חרס.

סה"כ קורסי בחירה הנדרשים בשנה ב': 19 נק"ז

תנאי מעבר: ציון ממוצע מינימלי של 65 בכל הקורסים של אותה שנה.

שנה ג'

קורסי חובה + סמינרים

מס' הקורס	שם הקורס	שעות	שעות תרגול	סה"כ שעות	סה"כ נקודות	סמסטר
	* סמינר באחד המדורים					

* הלומדים בסמינר של המדור לארכיאולוגיה של ארץ ישראל ושכנותיה בתקופת המקרא ילמדו גם את חלק ב' של השיעור "קרמיקה קדומה" (בהיקף של 2 נק"ז).

* הלומדים בסמינר של המדור לארכיאולוגיה קלאסית ילמדו גם את חלק ב' של השיעור "הקרמיקה של התקופה הקלאסית" (בהיקף של 2 נק"ז).

שפה זרה שניה עד רמת מתקדמים*

שפת מחקר מודרנית – גרמנית או צרפתית או שפה עתיקה – מצרית, אכדית, יוונית, או לטינית- חצי מנקודות הזכות יחשבו במסגרת הלימודים הכלליים.

* ניתן ללמוד לימודי שפה בשנה א' או ב' על פי בחירת הסטודנט.

במסגרת הלימודים הכלליים מומלץ שהתלמיד ישמע את השיעור:

1. למתמחים בארכיאולוגיה של ארץ-ישראל תולדות ישראל בתקופת המקרא. (מספרי הקורסים 121-1-1061 בסמסטר א', 121-1-1251 בסמסטר ב')
2. למתמחים בארכיאולוגיה קלאסית – מומלץ להתייעץ עם המרצים במדור הקלאסי, כדי לבחור את הקורסים המתאימים ביותר.

תלמידים הבוחרים להשתתף בלימודי שפה עתיקה (אכדית, מצרית או יוונית) ילמדו בקורס למתחילים ולמתקדמים (4 נק"ז) ויהיו פטורים מלימוד שפה מחקר מודרנית. בחירת השפה בהתאם למגמה

ההתמחות: אכדית או מצרית לבוחרים בארכיאולוגיה של ארץ-ישראל וסוריה במגמה ראשית, יוונית לבוחרים בארכיאולוגיה קלאסית כמגמה ראשית.

סה"כ קורסי בחירה הנדרשים בשנה ג': 19 נק"ז

תכנית הלימודים – מחלקה ראשית (80 נק"ז)

קיימים שני מסלולים:

1. מסלול ארכיאולוגיה ולימודים מורחבים.

2. מסלול "ארכיאולוג מוסמך" – המסלול מעניק הכשרה מורחבת בנושאים הרלוונטיים במיוחד לניהול חפירה, לתלמידים אשר מעוניינים עם סיום לימודיהם לשמש כארכיאולוגים פעילים. חשוב לציין כי רשות העתיקות, הגוף הממונה מטעם המדינה על שמירת עתיקות הארץ ובמסגרת זאת גם על רישוי חפירות, קבעה כי עמידה בתכנית הכשרה מורחבת (מסלול "ארכיאולוג מוסמך") תעניק בעתיד הקרוב, קדימות בקבלת רישיון חפירה.

התלמידים אשר יסיימו בהצלחה את לימודי מסלול "ארכיאולוג מוסמך", יקבלו בנוסף לתעודת התואר הראשון, מסמך מטעם המחלקה בו יצוין כי התלמיד/ה סיים/ה בהצלחה את הדרישות למסלול "ארכיאולוג מוסמך".

הקבלה למסלול תתבצע בשנה ב' על סמך המלצת מנהל החפירה הלימודית שנערכה בקיץ הקודם לכך

(יש למלא טופס במזכירות המחלקה)

1. מסלול ארכיאולוגיה ולימודים מורחבים - 80 נק"ז

שנה א'

קורסי חובה

מס' הקורס	שם הקורס	שעות	שעות תרגול	סה"כ שעות	סה"כ נקודות	סמסטר
135-1-1751	קריאה מודרכת	2		2	2	א'
135-1-1361	טכנולוגיה וטיפולוגיה של כלי צור	2		2	2	ב'
135-1-1011	מוצא האדם וראשית התרבות	2		2	2	א'

					האנושית	
ב'	2	2		2	מבוא לפרהיסטוריה של א"י	135-1-1021
א'	2	2		2	מבוא לארכיאולוגיה וארכיטקטורה קלאסית	135-1-2051
ב'	2	2		2	מבוא לארכיאולוגיה וארכיטקטורה קלאסית של ארץ ישראל	135-1-0054
ב'	2	2		2	מבוא לארכיאולוגיה של א"י וסוריה	135-1-1401
	2	2		2		135-1-1411

* שיעורי מבוא הם חובה בשנה א' בשלושת המדורים

סטודנט יוכל להשלים 8 נק"ז נוספים בלימודי מונוגרפיות (קורסים הניתנים במסגרת המחלקה)

סה"כ קורסים נדרשים בשנה א': 26 נק"ז

תנאי מעבר:

1. סיום קורסי המבואות בציון 65 לפחות.
2. קריאה מודרכת בארכיאולוגיה בציון 65 לפחות.
3. בנוסף לכך, על הסטודנט לעמוד בממוצע של לפחות 65 בכל הקורסים.

שנה ב'

קורסי חובה

מס' הקורס	שם הקורס	שעות	שעות תרגול	סה"כ שעות	סה"כ נקודות	סמסטר
135-1-3771	קרמיקה קלאסית	2		2	2	ב'
135-1-3781		2		2	2	

א'	2	2		2	קרמיקה קדומה חלק א	135-1-1071
ב'	2	2		2	קרמיקה קדומה חלק ב	135-1-1431
	2	2		2	שיטות מדעיות בארכיאולוגיה	135-1-3181

סה"כ קורסים נדרשים בשנה ב': בהיקף 28 נק"ז.

תנאי מעבר: ציון ממוצע מינימלי של 65 בכל הקורסים של אותה שנה.

שנה ג'

קורסי חובה + סמינרים

מס' הקורס	שם הקורס	שעות	שעות תרגול	סה"כ שעות	סה"כ נקודות	סמסטר
135-1-2261	נושאים נבחרים	2		2	2	ב'
135-1-2271	בארכיאולוגיה קלאסית- ביזנטית	2		2	2	
135-1-3581	בעיות נבחרות	2		2	2	א'
135-1-3591	בארכיאולוגיה של א"י וסוריה	2		2	2	ב'
135-1-2071	בעיות	2		2	2	ב'
135-1-2081	בפרהיסטוריה	2		2	2	

סה"כ קורסים נדרשים בשנה ג': 26 נק"ז

הערות:

- א. על התלמידים להשתתף בשנה ג' בסמינרים של שניים (2) מן המדורים.
- ב. ניתן באישור מיוחד של אחראי המחלקה על לימודי התואר הראשון, ללמוד 14 נק"ז הרשומות "כמונוגרפיה בארכיאולוגיה", כחטיבה במחלקה אחרת.
- ג. סטודנטים הבוחרים במסלול המורחב בארכיאולוגיה (80 נק"ז) חייבים בנוסף להשתתף בקורסי חובה בקרמיקה, בקורסים העוסקים בממצא חומרי הניתנים בשנים ב' ו-ג' ללימודים. בין קורסים אלו ניתן למנות את: נומיסמטיקה, זכוכית, ארכיאוזואולוגיה, אנתרופולוגיה פיזית וכיוב'.

לימודי שפה זרה עד רמת מתקדמים

- כל תלמיד ארכיאולוגיה מחויב בלימוד שפה זרה עד לרמת מתקדמים. נקודות הזכות עבור לימודים אלו ייחשבו במסגרת הלימודים הכלליים (סה"כ 8 נק"ז של לימודי שפה).
1. סטודנטים המתעניינים במדור הפרהיסטורי ילמדו את השפה הצרפתית
 2. סטודנטים המתעניינים במדור המקראי- בארכיאולוגיה של ארץ-ישראל-ושכנותיה בתקופת המקרא- יבחרו באחת האפשרויות הבאות:
 - א. שפה עתיקה - מצרית או אכדית
 - ב. שפה מודרנית - צרפתית או גרמנית
 3. סטודנטים המתעניינים במדור הקלאסי בארכיאולוגיה קלאסית - יבחרו באחת האפשרויות הבאות:
 - א. שפה עתיקה - יוונית או לטינית
 - ב. שפה מודרנית - צרפתית או גרמנית
 4. כל בקשה ללמוד שפה שאינה מופיעה ברשימה מחויבת אישור של ראש מסלול.

קורסי חובה

מס' הקורס	שם הקורס	שעות	שעות תרגול	סה"כ שעות	סה"כ נקודות	סמסטר
135-1-1751	קריאה מודרכת	2		2	2	א'
135-1-1361	טכנולוגיה וטיפולוגיה של כלי צור	2		2	2	ב'
135-1-1011	מוצא האדם וראשית התרבות האנושית	2		2	2	א'
135-1-1021	מבוא לפרהיסטוריה של א"י	2		2	2	ב'
135-1-2051	מבוא לארכיאולוגיה וארכיטקטורה קלאסית	2		2	2	א'
135-1-0054	מבוא לארכיאולוגיה וארכיטקטורה קלאסית של ארץ ישראל	2		2	2	ב'
135-1-1401 135-1-1411	מבוא לארכיאולוגיה של א"י וסוריה	2 2		2 2	2 2	ב'
135-1-3181	שיטות מדעיות בארכיאולוגיה	2		2	2	

סטודנט יוכל להשלים 8 נק"ז נוספים בלימודי מונוגרפיות (קורסים הניתנים במסגרת המחלקה)

* סטודנט יכול לבחור ללמוד את הקורס: שיטות מדעיות בשנה א או ב לבחירתו, בהתאם למוצע בתוכנית המחלקתית של אותה השנה.

* שיעורי המבוא הם חובה לשנה א' בשלושת המדורים

סה"כ קורסים נדרשים בשנה א': 26 נק"ז

תנאי מעבר:

1. סיום קורסי המבואות בציון 65.
2. קריאה מודרכת בארכיאולוגיה בציון 65.
3. בנוסף לכך, על הסטודנט לעמוד בממוצע של לפחות 65 בכל הקורסים.

שנה ב'

קורסי חובה

מס' הקורס	שם הקורס	שעות	שעות תרגול	סה"כ שעות	סה"כ נקודות	סמסטר
135-1-3771	קרמיקה קלאסית	2		2	2	ב'
135-1-3781		2		2	2	
135-1-1071	קרמיקה קדומה חלק א	2		2	2	א'
135-1-1431	קרמיקה קדומה חלק ב	2		2	2	ב'
135-1-0041	*ארכיאולוגיה של השדה – ניהול שטחי חפירה 1	2		2	2	א'
135-1-3661	*סקר ארכיאולוגי	2		2	2	א'
135-1-0047	*שימושי מחשב וממ"ג - GIS	2		2	2	
135-1-0201	ארכיאולוגיה של השדה (שיטות)	2		2	2	

135-1-0211	חפירה)	2		2	א' + ב'
135-1-0085	*כתיבת דו"ח מדעי ועיבוד מדעי	2		2	

* חובה במסלול ארכיאולוג מוסמך, ומתקיימים אחת לשנתיים

* הסטודנט מחויב ללמוד שיעורי קרמיקה חלק א' וב' בשני המדורים

* "ארכיאולוגיה של השדה – ניהול שטחי חפירה" הינם ששה שבועות של עבודת שדה בחפירות המחלקה בתפקידים בעלי אחריות ניהולית. אין מחקרי השדה פוטרים מהשתתפות בחפירה הלימודית של ארבעת השבועות החלה על כל התלמידים, ז"א, סטודנט במסלול "ארכיאולוג מוסמך" מחויב בעשרה שבועות חפירה.

* את הקורסים "סקר ארכיאולוגי", "שימושי מחשב וממ"ג, שיטות חפירה" ו"כתיבת דו"ח מדעי" ניתן ללמוד בשנה ב' או ג', בהתאם למוצע בתכנית המחלקתית של אותה השנה.

סה"כ קורסים נדרשים בשנה ב': 28 נק"ז

תנאי מעבר: ציון ממוצע מינימלי של 65 בכל הקורסים של אותה שנה.

שנה ג'

קורסי חובה + סמינרים

מס' הקורס	שם הקורס	שעות	שעות תרגול	סה"כ שעות	סה"כ נקודות	סמסטר
135-1-2261	נושאים נבחרים בארכיאולוגיה קלאסית- ביזנטית	2		2	2	ב'
135-1-2271		2		2	2	
135-1-3581	בעיות נבחרות בארכיאולוגיה של א"י	2		2	2	א'
135-1-3591		2		2	2	ב'
135-1-2071	בעיות בפרהיסטוריה	2		2	2	ב'
135-1-2081		2		2	2	
135-1-0051	*ארכיאולוגיה של השדה – ניהול שטחי חפירה 2	2		2	2	

סה"כ קורסים נדרשים בשנה ג': מונוגרפיות – 26 נק"ז.

תכנית הלימודים – חטיבת לימודים מורחבת (28 נק"ז)

○

מדור ראשי

שנה א'

קורסי חובה

מס' הקורס	שם הקורס	שעות	שעות תרגול	סה"כ שעות	סה"כ נקודות	סמסטר
135-1-1751	קריאה מודרכת	2		2	2	א'
135-1-3181	שיטות מדעיות בארכיאולוגיה	2		2	2	
135-1-1011	*מוצא האדם וראשית התרבות האנושית	2		2	2	א'
135-1-1021	*מבוא לפרהיסטוריה של א"י	2		2	2	ב'
135-1-2051	* מבוא לארכיאולוגיה וארכיטקטורה קלאסית	2		2	2	א'
135-1-0054	* מבוא לארכיאולוגיה וארכיטקטורה קלאסית של ארץ ישראל	2		2	2	ב'
135-1-1401	*מבוא לארכיאולוגיה של	2		2	2	א
135-1-1411	א"י וסוריה	2		2	2	ב

* יש ללמוד שני מבואות בלבד

סה"כ קורסי נדרשים בשנה א': 12 נק"ז

תנאי מעבר:

1. סיום קורסי המבואות בציון 65 לפחות.
2. קריאה מודרכת בארכיאולוגיה בציון 65 לפחות.
3. בנוסף לכך, על הסטודנט לעמוד בממוצע של לפחות 65 בכל הקורסים.

שנה ב'

מס' הקורס	שם הקורס	שעות	שעות תרגול	סה"כ שעות	סה"כ נקודות	סמסטר
	כלי צור/כלי חרס חלק א'				2	

סה"כ קורסים נדרשים בשנה ב': 8 נק"ז

תנאי מעבר: ציון ממוצע מינימלי של 65 בכל הקורסים של אותה שנה.

שנה ג'

קורסי חובה + סמינרים

מס' הקורס	שם הקורס	שעות	שעות תרגול	סה"כ שעות	סה"כ נקודות	סמסטר
	*סמינר הניתן באחד המדורים					

סה"כ קורסים נדרשים בשנה ג': 8 נק"ז

תכנית זו מיועדת גם לתלמידים הלומדים במסלול ללימודים רב-תחומיים (147).

*הערה:

תלמידי החטיבה של 28 נק"ז, רשאים ללמוד 10 נק"ז לימודי בחירה בנושאים קרובים, באישור יועץ המחלקה ו/או ראש המחלקה: שיעורים במקרא ושפות עתיקות (אכדית, שפות שמיות צפוניות ומערביות, מצרית או יוונית).

הערות:

1. במדור לפרהיסטוריה חלה חובת השתתפות בקורסים לאומנות פרהיסטורית וראשית הצויליזציה במזרח התיכון.
2. במדור לארכיאולוגיה של ארץ-ישראל ושכנותיה בתקופת המקרא חלה חובת השתתפות בקורס בקרמיקה קדומה.
3. במדור לארכיאולוגיה קלאסית חלה חובת השתתפות בקורסים לקרמיקה קלאסית.
4. תלמידים הבוחרים בארכיאולוגיה כמחלקה משנית חייבים להשתתף בסורים לימודיים ובחפירה לימודית במחצית המתכונת שנקבעה בתקנון המחלקה, דהיינו שבועיים חפירה וחמישה ימי סיור.
5. חובת נוכחות: התלמידים חייבים להשתתף בשיעורים לסוגיהם. תלמיד שנעדר משלושה שיעורים רצופים או יותר או שיעדר משלושה שיעורים או יותר ללא סיבה מספקת יורחק מהקורס ולא יורשה לגשת לבחינה.

סורים לימודיים

התלמידים הלומדים בתוכנית זו מחלקתית ובתוכנית ראשית חייבים להשתתף ב-10 ימי סיור במהלך התואר, כמפורט למטה. תלמידים הלומדים בתוכנית משנית חייבים להשתתף ב-5 ימי סיור מתוך המפורט מטה. התלמיד נדרש לכתוב דו"ח סיור אשר יימסר למזכירות תוך שבועיים מתאריך הסיור. ימי הסיור יירשמו בתיק התלמיד רק לאחר בדיקת הדו"ח ע"י מורי המסלול. הסיורים ייערכו בדרך כלל בימי חמישי.

דמי השתתפות לכיסוי חלק מהוצאות הסיורים יפורסמו במועד על לוח המודעות.

1. סיור צפון – מזרח (יומיים)
2. סיור צפון – מערב (יומיים)
3. סיור דרום
4. סיור ירושלים והמרכז
5. סיורי חוף

התלמיד חייב להשתתף בסיורי צפון ודרום.

חפירה לימודית

כל תלמיד חייב להשתתף במהלך לימודי התואר הראשון במשך חודש ימים (ארבעה שבועות) בחפירה לימודית הנערכת מידי קיץ מטעם האוניברסיטה. בסיום החפירה, ולא יאוחר מסוף סמסטר ראשון של השנה שלאחר עונת החפירה, יכתוב התלמיד דו"ח חפירה בהדרכת המורה האחראי. על התלמיד לסיים את חובת החפירה הלימודית עד סוף שנה ב' ללימודיו, ולחפור במשך שבועיים לפחות בסיום שנה א'. בסמסטר שלפני החפירה יערכו שיעורי הכנה לחפירה הלימודית.

סדר הבחינות ותנאי מעבר

1. בסיומה של כל יחידת לימוד יינתן ציון סופי. הציון יקבע על פי ציון בחינת סוף הקורס, בחינת ביניים, תרגילים ועבודות בכתב. המרצה יודיע לתלמידים בראשית הקורס על הדרך בה ייקבע הציון. לא יינתן ציון על חלק של קורס.
2. מי שנכשל בקורס מסוים חייב ללמוד את הקורס מחדש ולעמוד בכל הדרישות והחובות של הקורס. אם חלו שינויים בדרישות הקורס משנה לשנה חייב התלמיד בדרישות של הקורס המאוחר יותר. לא יינתן לתלמיד לגשת לבחינה בקורס מבלי שהתלמיד השתתף בפועל בקורס זה ומילא את חובותיו כפי שנקבעו על-ידי המרצה.
3. שיעורי המבוא בשנה א' מורכבים משני חלקים עוקבים אשר ציון המעבר בכל חלק בנפרד הוא 65 לפחות:

א. מוצא האדם וראשית התרבות האנושית

ב. מבוא לפרהיסטוריה של ארץ ישראל

א. מבוא לארכיאולוגיה של א"י וסוריה עד סוף תקופת הברונזה התיכונה

ב. מבוא לארכיאולוגיה של א"י וסוריה בתקופת הברונזה המאוחרת והברזל

א. מבוא לארכיאולוגיה וארכיטקטורה קלאסית.

ב. מבוא לארכיאולוגיה וארכיטקטורה קלאסית של ארץ ישראל.

4. תלמיד אשר נכשל בבחינה (ציון נמוך מ-65) בשיעור מבוא – חלק א', לא יורשה להמשיך באותה שנה בשיעור מבוא- חלק ב'. התלמיד נדרש במקרה זה לחזור בשנה השנייה על שיעור המבוא על שני חלקיו.

- 4 א'. תלמיד שנכשל בקורס מבוא יוכל ללמוד את הקורס בשנה שלאחריה. לאחר שנכשל פעמיים בקורס המבוא- יופסקו לימודיו במחלקה.
5. השתתפות תלמידי שנה א' בקורסים המיועדים לשנים ב'-ג' טעונה אישור ועדת ההוראה של המסלול לארכיאולוגיה.
6. התלמיד לא יורשה להשתתף בקורסים של שנה ב' באחד המדורים אלא אם סיים בהצלחה (ציון מינימום 65) את קורסי המבוא באותו מדור.
7. תלמיד אשר נכשל בשלושה קורסים בשנת לימודיו השניה לא יוכל להמשיך בלימודי המסלול בארכיאולוגיה.
8. עבודות בכתב תימסרנה אך ורק באמצעות מזכירות המחלקה. התלמיד יקבל אישור בכתב על תאריך הגשת העבודה.
9. תאריך אחרון להגשת עבודות סמינר הוא 30 בספטמבר בכל שנה. לאחר מועד זה לא תתקבל העבודה במזכירות המחלקה. הציון לקורס זה יהיה 0 (אפס) והסטודנט יידרש לחזור על הקורס.
10. חובתו של כל סטודנט לבדוק בתום כל סמסטר וכל שנה שהוזנו כל הציונים הרלוונטיים לאותה שנה/סמסטר.

חובה עליך לקרוא את פרק תקנון הפקולטה לתואר ראשון